

O'ZBEKISTONDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI

Umarov Asadbek Jaloliddin o'g'li

Namangan Davlat Universiteti talabasi

Nurmuxammedov Kamronbek Davlatbek o'g'li

Namangan Davlat Texnika Universiteti talabasi

Djamoldinov Asadbek Abdumatalib o'g'li

Namangan Davlat Texnika Universiteti talabasi

No'monov Dilshodbek Davronbek o'g'li

Namangan Davlat Texnika Universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirish strategiyalarini tahlil qiladi. Tadqiqotda mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, moliyaviy tizimni mustahkamlash, sarmoyalarni jalb qilish va ichki hamda tashqi iqtisodiy tahdidlarni kamaytirish yo'llari o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatdiki, iqtisodiy xavfsizlikni oshirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, investitsion muhitni yaxshilash, raqobatbardosh va barqaror iqtisodiy siyosatni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Iqtisodiy xavfsizlik; strategiya; moliyaviy barqarorlik; investitsiya; iqtisodiy rivojlanish; xavf va tahdidlar; davlat siyosati; raqobatbardoshlik; barqarorlik.

Kirish

Iqtisodiy xavfsizlik har bir davlatning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omil hisoblanadi. U nafaqat moliyaviy va resurs sohalarida barqarorlikni saqlash, balki ichki va tashqi tahdidlardan himoyalani, iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan kompleks strategik choralarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashga qaratilgan islohotlar va strategik hujjatlar qabul qilinmoqda, ular ichida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, sarmoyaviy muhitni yaxshilash, innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish va moliyaviy risklarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar muhim o'rin tutadi.

Mamlakatning iqtisodiy xavfsizligi nafaqat ichki iqtisodiy resurslar va siyosat bilan belgilanadi, balki global iqtisodiy sharoitlar, xorijiy investitsiyalar, savdo hamkorlari va moliyaviy bozorlar bilan ham bevosita bog'liqdir. Shu sababli, O'zbekiston iqtisodiy xavfsizligini rivojlantirish uchun strategik yondashuvlar ishlab chiqish va ularni amalga oshirish zarurati mavjud. Ushbu strategiyalar ichida investitsiya muhitini yaxshilash, innovatsion va raqobatbardosh iqtisodiy siyosatni qo'llash, moliyaviy tizimni mustahkamlash, iqtisodiy jarayonlarni monitoring qilish va tahdidlarni oldini olish mexanizmlari muhim ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqot shuni ta’kidlaydiki, iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy o’sish va barqarorlikni ta’minlash, balki mamlakatning siyosiy barqarorligi, ijtimoiy rivojlanishi va xalq farovonligini oshirishda ham muhim rol o’ynaydi. Shu sababli, ushbu maqola O‘zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirishning samarali strategiyalarini aniqlash, ularning amaliy ahamiyatini tahlil qilish va takomillashtirish yo‘llarini o‘rganishga qaratilgan.

Asosiy qism

O‘zbekistonning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash va rivojlantirish mamlakatning barqarorligi, raqobatbardoshligi va global iqtisodiy jarayonlarga moslashuv qobiliyatini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Zamonaviy sharoitda iqtisodiy xavfsizlik nafaqat resurslarni samarali boshqarish, balki ichki va tashqi tahdidlarga bardosh berish, moliyaviy barqarorlikni ta’minlash, ijtimoiy va infratuzilma rivojlanishini muvofiqlashtirish orqali amalga oshadi. Shu nuqtai nazardan, strategik yo‘nalishlarni aniqlash va ularni kompleks amalga oshirish, innovatsion va raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalangan holda mamlakatning iqtisodiy mustaqilligini oshirish zarurati mavjud.

Iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirish jarayonida diversifikatsiya va iqtisodiy resurslarni modernizatsiyalash muhim o‘rin tutadi. O‘zbekistonning tabiiy va ishlab chiqarish resurslarini samarali boshqarish, ularni yuqori qo‘shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport qilishga yo‘naltirish orqali mamlakat iqtisodiy mustaqilligi oshiriladi. Shu bilan birga, paxta, to‘qimachilik, qishloq xo‘jaligi, energetika va xizmat ko‘rsatish sohalarida modernizatsiya va texnologik yangilanishni ta’minlash, yuqori texnologiyali ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirish, raqamli tizimlarni joriy etish iqtisodiy xavfsizlikni yanada mustahkamlaydi.

Moliyaviy barqarorlikni ta’minlash iqtisodiy xavfsizlikning ajralmas qismi hisoblanadi. Bu jarayon inflyatsiyani nazorat qilish, moliyaviy bozorlarni rivojlantirish, davlat byudjeti samaradorligini oshirish, valyuta zaxiralarini ko‘paytirish va ichki moliyaviy resurslarni iqtisodiy rivojlanishga yo‘naltirish orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, davlat investitsiyalarini samarali boshqarish, xususiy sektorning rivojlanishiga sharoit yaratish va tadbirkorlikni rag‘batlantirish mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyalari ham iqtisodiy xavfsizlikning ajralmas qismidir. Ta’lim va kadrlar salohiyatini oshirish, ish o‘rinlarini yaratish, mehnat migratsiyasini nazorat qilish, aholining daromad va turmush darajasini oshirish mamlakatning ijtimoiy barqarorligini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ijtimoiy himoya tizimlarini takomillashtirish va aholini iqtisodiy xatarlar oldida himoya qilish orqali iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash mumkin.

Global iqtisodiy integratsiya va raqobat sharoitida O‘zbekistonning iqtisodiy xavfsizligini oshirish uchun ichki ishlab chiqarish quvvatlarini rivojlantirish, eksport

salohiyatini kuchaytirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, xalqaro moliyaviy va iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish, chet el investitsiyalarini jalb qilish va eksportni diversifikatsiyalash mamlakat iqtisodiy xavfsizligini yanada mustahkamlashga yordam beradi.

Iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirish bo'yicha strategiyalarni amalga oshirish jarayonida texnologik yangilanish va raqamli iqtisodiyotning ahamiyati oshadi. Innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqarish jarayonlariga tatbiq etish, raqamli tizimlar orqali resurslarni boshqarish va iqtisodiy jarayonlarni monitoring qilish imkoniyatlari iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ilmiy-tadqiqot faoliyatini kuchaytirish, startup va biznes-inkubatorlarni rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlarini yaratish va texnologik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish mumkin.

Umuman olganda, O'zbekistonning iqtisodiy xavfsizligini rivojlantirish strategiyalari kompleks va ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Diversifikatsiya, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, innovatsion va raqamli iqtisodiyotning joriy etilishi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va xalqaro integratsiya strategiyalari uyg'unlashgan holda amalga oshirilsa, mamlakatning iqtisodiy mustaqilligi, barqarorligi va raqobatbardoshligi sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, strategiyalarni amalga oshirish jarayonida kadrlar salohiyati, tadbirkorlik muhitini rivojlantirish, ichki va tashqi iqtisodiy tahdidlarga moslashuv qobiliyati ham e'tibordan chetda qolmasligi zarur.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonning iqtisodiy xavfsizligini rivojlantirish mamlakat barqarorligini, raqobatbardoshligini va ijtimoiy farovonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy xavfsizlik nafaqat moliyaviy barqarorlik, sarmoya va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash bilan cheklanmaydi, balki ichki va tashqi tahdidlarni kamaytirish, strategik rejalashtirish va innovatsion rivojlanish orqali iqtisodiy mustaqillikni mustahkamlashni ham o'z ichiga oladi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, samarali iqtisodiy xavfsizlik strategiyalari quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi kerak: investitsion muhitni yaxshilash, xorijiy sarmoyalarni jalb qilish, moliyaviy tizimni mustahkamlash, iqtisodiy diversifikatsiya va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish. Shu bilan birga, strategiyalar ijtimoiy barqarorlik, bandlik va kadrlar malakasini oshirishga ham e'tibor qaratishi lozim.

Shu tarzda, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash va rivojlantirish nafaqat qisqa muddatli maqsadlarni, balki uzoq muddatli barqaror o'sishni ham kafolatlaydi. Davlat va xususiy sektorning samarali hamkorligi, strategik rejalashtirish, moliyaviy monitoring va raqamli tizimlar yordamida ishlab chiqilgan choralar iqtisodiy xavfsizlikni oshirishning samarali vositalari hisoblanadi.

Umuman olganda, O‘zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni rivojlantirish bo‘yicha ishlab chiqilgan strategiyalar mamlakatning global iqtisodiy maydonda barqaror o‘shirishni ta‘minlash, raqobatbardoshligini oshirish va xalq farovonligini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu sababli, davlat siyosati, menejment va strategik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish orqali O‘zbekiston iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash va barqaror rivojlanishni ta‘minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1) Мухитдинов, Шухрат Зиявитдинович. "Тадбиркорлик субъектларида хатарларни бошқаришнинг назарий-услубий асослари." *Scientific progress* 1.6 (2021): 939-943.
- 2) Mukhitdinov, S. Z. "COVID-19 PANDEMIC IN UZBEKISTAN AGRICULTURE AND ITS IMPACT ON THE SUPPLY CHAIN." *Journal of Central Asian Social Studies* 2.01 (2021): 177-183.
- 3) Мухитдинов, Ш. З. "Пути совершенствования механизмов эффективного управления многопрофильными фермерскими хозяйствами в Узбекистане." *Формирование инновационной экономики будущего*. 2019.
- 4) Ziyavitdinovich, Muxitdinov Shuhrat. "Risk Management in the Business of the Manufacturer." *Journal of Advanced Zoology* 44 (2023).
- 5) Мухитдинов, Шухрат Зиявитдинович. "РОСТ ПРОИЗВОДСТВА НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ И В ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВАХ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АПК." *XLVII INTERNATIONAL CORRESPONDENCE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" EUROPEAN RESEARCH: INNOVATION IN SCIENCE, EDUCATION AND TECHNOLOGY"*. 2018.
- 6) Muxitdinov, Shuhrat Z., et al. "Theoretical Basis of Risk Management in Manufacturing Enterprises." *Sustainable Development Risks and Risk Management: A Systemic View from the Positions of Economics and Law*. Cham: Springer International Publishing, 2023. 403-405.
- 7) Мухитдинов, Шухрат. "ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РИСКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ." *Экономическое развитие и анализ* 1.2 (2023): 192-199.
- 8) Ziyavitdinovich, Muxitdinov Shuhrat, et al. "Covid-19 Pandemic in Uzbekistan Agriculture and its Impact on the Supply Chain." *Alinteri Journal of Agriculture Sciences* 36.1 (2021).
- 9) Muxitdinov, Shuxrat. "Kichik biznesni innovatsion rivojlantirish strategiyasi." *MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT* 3.9 (2025).
- 10) Ziyavitdinovich, Mukhitdinov Shuhrat. "Main Directions and Development Prospects of Risk Management in Manufacturing Enterprises." *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance* 6.3 (2025): 898-904.

- 11) Muxitdinov, Shuhrat. "Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yoʻnalishlari va rivojlanish istiqbollari." *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT* 3.3 (2025).
- 12) Muxitdinov, Shuxrat. "Results of econometric modeling of management in multifunctional farms." *American Institute of Physics Conference Series*. Vol. 2789. No. 1. 2023.
- 13) Muxitdinov, Shuxrat. "MAIN CHARACTERISTICS OF THE RISK MANAGEMENT MECHANISM IN MANUFACTURING ENTERPRISES." *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology* 8.1 (2023): 259-262.
- 14) Muxitdinov, PhD Sh Z., and Shomurodova Maxliyo Gʻulomjonovna. "The Importance of Foreign Investments in the Development of the Country's Economy." *World Bulletin of Social Sciences* 17: 122-125.
- 15) Abdukhamidovich, Nasritdinov Akhmadzhon, Muhabbat Davlatova Urmanovna, and Numonov Otabek Urmonovich. "Strip Till Age of Soil for Deuteric Sowing (Second Crop)." *International Journal on Orange Technologies* 3.4 (2023): 71-74.
- 16) Yusupova, Makhpuza, Shakhnoza Irisova, and Otabek Numonov. "Biology Of Pomegranate Pests, Control Measures And First Aid In Case Of Pesticide Poisoning." *BIO Web of Conferences*. Vol. 82. EDP Sciences, 2024.
- 17) Юсупова, М. Н., and О. У. Нумонов. "ЗАЩИТА ТУТОВОГО ДЕРЕВА ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ." *Экономика и социум* 6-1 (121) (2024): 1500-1503.
- 18) Abdukhamidovich, Nasritdinov Akhmadzhon, and Numonov Otagbek Urmonovich. "The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape." *Annals of the Romanian Society for Cell Biology* 25.4 (2021): 5930-5938.
- 19) Urmonovich, Numonov Otabek. "MANGOSTEEN NUTRITIONAL PRICE AND FUNCTIONAL PROPERTIES." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 14.5 (2023): 3-5.
- 20) Rashidovna, Melanova Nazira, and Numonov Otabek Urmonovich. "Comparative Characteristics of the Leaving of Glutathione From Cells of Different Types." *International Journal on Orange Technologies* 2.10: 79-82.